

Viru-Nigula valla muusikakooli

KANDLE ÜLDÖPPE ÕPPEKAVA

1. ÜLDOSA

1.1. Õppekava on dokument, mille alusel toimub õppetöö Viru-Nigula valla muusikakoolis kui muusikaalase hariduse omandamist võimaldavas huvikoolis.

1.2. Õppekava koosneb üldosast (õppetöö ja õppestruktuuri kirjeldus), õppeainete loendist ja õppekavaga seotud ainekavadest, kus on kirjas õppeprotsessi eesmärgid ja sisu, nõuded õppeetappide kaupa ja kooli lõpetamisel.

2. ÕPPETÖÖ

2.1. Õppe- ja kasvatustöö Viru-Nigula valla muusikakoolis peab aitama kujuneda isiksusel, kes

- mõtleb loovalt;
- oskab oma tegevust eesmärgistada, kavandada ja hinnata;
- oskab töötada ja on valmis koostööks;
- mõistab teadmiste, oskuste ja pidevõppe tähtsust, oskab õppida;
- aktiivse koosmusitseerimise kaudu arendab oma loomingulisi võimeid, fantaasiat;
- suudab ja oskab väärtustada ning ära tunda oma emotsionaalset potentsiaali eluga toimetulekuks.

2.2. Õppekorralduse ja õppesisu valikul arvestatakse iga õpilase individuaalseid iseärasusi, vanust ja võimekust. Viru-Nigula valla muusikakool lähtub põhimõttest: pole midagi ebavõrdsemat kui ebavõrdsete võimetega õpilastele võrdne lähenemine.

Viru-Nigula valla muusikakooli ülesanne on diferentseeritult suunata õpilasi oma tegevust jälgima, õppimist kavandama ja kujundama isikupärast väljendusstiili.

2.3. Iga põhiaineõpetaja koostab õpilase individuaalse plaani õpilase võimetest lähtudes ja arvestades tasemenõudeid.

2.4. Õpetajate põhiülesandeks on luua õpilasele tervikpilt muusikakoolis erinevates tundides õpitust. Õpetaja kujundab õpilast tema võimetest lähtuvalt, suunab õpilase temale sobivale õppevormile ning julgustab heade eeldustega õpilasi õppima edasi muusikaharidust andvates asutustes.

2.5. Õppimise käigus analüüsib ja hindab õpilane õpitavat pidevalt ning õpilase edukus sõltub oskusest õppida. Õpetaja on õppetegevuse kavandaja ja looja ning õpilase motiveerija.

2.6. Õppeprotsessi üheks osaks on hindamine. Õpilane peab teadma, mida hinnatakse, millised on hindamisvahendid ja hindamiskriteeriumid. Viru-Nigula valla muusikakooli õpilaste hindamiseks on välja töötatud hindamise kord.

3. ÕPPESTRUKTUUR

3.1. Viru-Nigula valla muusikakoolis on järgmised õppeastmed:

3.1.1. eelkool (1-2 õppeaastat) – lapsi suunatakse mängult õppimisele, selgitab välja lapse eeldused ja suunab õppima sobivat pilli.

3.1.2. põhikooli noorem aste (I-IV klass)

3.1.3. põhikooli vanem aste (V-VII klass)

3.1.4. lisa-aastad ehk täiendõpe - vajadusel ja soovil õpilastele, kes on edukalt läbinud põhikooli.

3.1.5. vabaõpe – võimaldatakse kooli võimalusel, õppimine toimub vaba õppekava alusel, õppeaeg vastavalt õppuri soovile.

3.2. Põhikoolis toimub:

- õpilase loomevõimete kavakindel arendamine,
- loominguprotsessi seaduspärasuste ja etappide tundmaõppimine,
- muusikateoste interpretatsioonivõimalustega tutvumine,
- tehniliste oskuste arendamine,
- professionaalse muusikahariduse omandamiseks ettevalmistamine õpilase eeldustest lähtudes,
- muusikaliselt haritud ja kultuurse inimese kasvatamine.

3.3. Põhikooli õppeastmetes on kaks õppesuunda, kus õppurid jagunevad vastavalt oma võimetele ja huvidele:

3.3.1. Süvaõpe – on mõeldud õppuritele, kes omavad motivatsiooni ja annet muusika õppimiseks laiendatud õppekava alusel, toimub süvendatud muusikaõpe.

3.3.2. Üldõppe – õppur saavutab muusikaalased teadmised ja oskused lähtudes tema võimetest ja huvist, toimub lihtsustatud muusikaõpe.

3.4. Õppekorralduse paindlikkus Viru-Nigula valla muusikakoolis võimaldab õpilasi suunata ka õppimisperioodil süvaõppest üldõppesse ja vastupidi, olenevalt õpilase arengust ja nn „avanemisest“.

3.5. Noorema ja vanema astme lõpetamisel sooritatakse teadmiste ja oskuste kontroll:

3.5.1. Noorema astme (IV klass) lõpetamiseks ja üleminekuks vanemasse astmesse (V klass) sooritatakse üleminekuksam põhipillis/peaaines ja solfedžos (solfedžo kirjalik ja suuline tasemetöö).

3.5.2. Vanema astme (VII klassi) ehk põhikooli lõpetamisel sooritatakse lõpueksam põhipillis/peaaines ja solfedžos.

3.6. Viru-Nigula valla muusikakoolis antakse õpilasele noorema astme lõputunnistus IV klassi lõpetamisel ja põhikooli lõputunnistus VII klassi lõpetamisel.

Numbrid tabelis näitavad nädalatundide arvu. Ühe ainetunni kestus on 45 minutit, poole tunni kestus 20 minutit.

Tumedamalt märgitud tundide arv on kohustuslik õppekava täitmiseks, ülejäänud tunnid õppuri arendamiseks kooli võimalusel ja õpilase soovil.

KANDLE ÜLDÕPPE TUNNIJAOTUSPLAAN

Tunniplaan

Õppeaasta	I	II	III	IV	V	VI	VII	Lisa-aastad
Õppeaine								
Kannel	2	2	2	2	2	2	2	2
Solfedžo	2	2	2	2	2	2	2	1*
Muusikalugu			1	1	1	1	1	
Koosmusitseerimine/ ansambel			0,5	1	1	1	1	1*
Üldklaver*			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	

Numbrid tabelis näitavad nädalatundide arvu. Ühe ainetunni kestus on 45 minutit, poole tunni kestus 20 minutit.

Tumedamalt märgitud tundide arv on kohustuslik õppekava täitmiseks, ülejäänud tunnid õppuri arendamiseks kooli võimalusel ja õpilase soovil.

PÕHIKOOL:

Põhipill – muusikainstrumendi õppimine individuaaltunnis

Solfedžo ja **muusikaloo** tundide õpilaste arvuline koosseis on optimaalselt viis või kuus õpilast, miinimum kaks õpilast. Kui gruppi jääb üks õpilane, liidetakse see õpilane üldjuhul sobiva grupi juurde (liitklass), v.a eksamiklassid.

Koosmusitseerimise tunnis tegeletakse ansambelis mänguga, õpilaste arvuline suurus ja koosseis ei ole määratud (õpetaja ja õpilane, õpilased, õpetaja ja õpilased - vastavalt kooli võimalustele).

Noodilugemine – võõra nooditeksti ladusa esitamise arendamine, noodifaktuuri terviku haaramine, nooditeksti analüüsi oskuse arendamine, saatekujunduse loomine jms. **Üldklaver** – individuaalne klaveriõpe

LISA-AASTAD:

Põhikooli lõpetamisel võib õppur avaldada soovi jätkata muusikaõpinguid individuaalse õppekava alusel, mille koostab õpetaja koostöös õpetajaga.

ÜLDOSA

Õpetuse eesmärgid:

Arendada õpilase muusikalisi ja eneseväljendusoskusi pärimusmuusikakultuurist pärineva materjali kaudu. Muusikakoolis õppekaval kandleid õppinud õpilane oskab mängida erinevaid kandleperekonna pille (erineva keelte arvuga väikekanded, küla-/rahvakannel, kromaatileine kannel), saab selgeks üldmuusikalised mõisted ja õpib neid praktikas kasutama. Õpilane saavutab hea ettevalmistuse iseseisvaks harrastustegevuseks või pärimusmuusika edasiõppimiseks.

7-aastase stuudiumi käigus teeb õpilane tutvust ja õpib mängima kahte erinevat tüüpi kandleid:

väikekannel (kõige arhailisem 5-12keelne kandletüüp)

külakannel või rahvakannel (diatooniline funktsionaalharmoniaal põhineva saate mängimiseks häälestatud saatekeeltega pill).

VÄIKEKANDEL I – IV klass

Üldiseloostus

Õpilane omandab 6-7-keelsel pillil väikekandle mängutehnikate alused (katmis-, sega- ja sõrmitsemistehnika). Õppetöö toimub kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginevat meetodit kasutades. Repertuaarivalikul on soovitatav jälgida nii rahvakalendrit kui kandletraditsioonile olulisi tähtpäevi.

Programm

erinevate kandletüüpide tutvustamine (väike-, rahva- ja kromaatilised kanded)

väikekandle ehitus ja osad

heli tekitamine kandlel

katmis-, sõrmitsemis- ja segatehnika alused

- repertuaaris on rahvalaulud, rahvamängud ja lihtsamad pillilood ning lastelaulud

- tutvutakse meloodia ülesehituse ja vormi mõistetega

- tutvutakse saate, harmoonia ja lihtsamate rahvaviiside seadmise mõistetega- kuulmise järgi

musitseerimist toetavad harjutused

- flažolett

- lihtsamad seadelised printsiibid (nt burdoon, kaanon)
- erinevad sõrmestused ja häälestused (nt moll)
- varieerimise ja improviseerimise harjutamine
- omalooming
- pärimusmuusika helikandjate ja arhiivsalvestuste kuulamine ja arutelu koos õpetajaga
- koosmuusitseerimine õpetaja ja teiste õpilastega - pilli hoolduse alused
- pilli häälestamise harjutamine oskused

Õpilane:

- oskab kandlel heli tekitada ja valdab 6-7-keelsel pillil sõrmitsemis-, sega- ja katmistehnika aluseid
- tunneb eesti pärimusmuusika põhižanre (laulud, mängud ja tantsud)
- teab 6-7-keelsel pillil erinevaid sõrmestusi ja oskab neid otstarbekalt kasutada
- kasutab mängimisel lihtsamaid varieerimisvõtteid ning kaunistusi
- oskab pilli hooldada
- orienteerub muusikateooria põhimõistetes

Lisategevused

- osaleda pärimusmuusika üritustel, kontserdil, kohtumistel traditsiooniliste pillimeeste ja -meistritega
- külastada pärimusmuusika õpitubasid ja õppelaagreid

Nõuded IV klassi (algastme) lõpuks

- on omandanud oskuse pillilugusid mängida
  - on omandanud oskuse pillilugusid rütmiliselt ja helikõrguslikult analüüsida
  - suudab analüüsida tasemekohaseid pillilugusid, kasutades õpitud muusikateoreetilisi mõisteid
- On omandanud:
- katmistehnika;
  - segatehnika;
  - sõrmitsemine;
  - flažolett
  - sekvents.

Esinemiste kord

- hindelised ettemängud (kontserdivormis) II ja III trimestri lõpus
- lisaks ettemängudele ülesastumised vähemalt kahel avalikul kontserdil õppeaasta jooksul
- IV klassi üleminekueksamil esitab õpilane kolm lugu, kasutades erinevaid kandlemängutehnikaid ja mängutehnilisi võtteid, lihtsamaid varieerimisvõtteid ning kaunistusi.

VÄIKEKANDEL V-VII klass

Üldiseloomustus

Õpilane jätkab tööd kandlemängu oskuste arendamisel. Arendatakse õpilase individuaalset muusikalist väljendusoskust. Õppetöö toimub pärimusmuusikale omast kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginevat õppemeetodit kasutades. Mängitakse ka varem õpitud lugusid, rakendades neis uusi mängutehnilisi võtteid ja muusikalisi oskusi.

Programm

-jätkub töö eelmisel tasemel alustatud teemade ja mängutehniliste võtetega (võimalusel rakendades neid suurema keeltearvuga pillil)

-õppematerjalina kasutatakse enam tantsulugusid: labajalavalss, valss, polka, reinlender ja muud eritantsud.

Repertuaaris on ka naaberrahvaste ja muid ulatuselt sobivaid lugusid

- õpetaja poolt antud tehnilised harjutused
- tantsulugude mängimine nii tantsimiseks kui kontserdil
- paikondlike kandlemängu stiilidega (näiteks: seto, karjala, läti, leedu jm) tutvumine ja mängimine
- erinevate kandle häälestuste (juhttooni erinev asetus) ja sõrmestuste kasutamine
- saatekujunduse harjutamine (harmooniliste võtete leidmine erinevates helistikes, mida pill võimaldab)
- kaashälte kujundamine, kasutades funktsionaalharmoonilist ja modaalsset saateprintsiipi

-võimaluse korral erineva keelematerjaliga kanneldega tutvumine (metall-, sool- ja jõhvkeeled) - varieerimise ja vaba improviseerimise harjutamine

- omalooming

- muusika kuulamine ja analüüs koos õpetajaga

- tantsuks mängimise oskused

- Õpilane:

- valdab heal tasemel 6-10 keelsel kandelil erinevaid mängutehnikaid, häälestusi ja sõrmestusi ning kasutab neid loovalt õpitud lugude mängimisel

- orienteerub eesti traditsioonilises pärimusmuusika pillilugudes ning oskab neid käsitleda

tantsu saateks mängimisel ja esinemissituatsioonis

- oskab saata ja mängida lihtsa ülesehitusega lugudes kaashääli, kasutades nii funktsionaalharmoonilist kui ka modaalselt saateprintsipi

- orienteerub vajalikes muusikateoreetilistes teadmistes ja oskustes

- tunneb mõningaid piirkondlike ja individuaalseid kandlemuusika stiile ning mitmeid pillitüüpe - omab kogemusi isikliku loominguks rakendamiseks varieerimise, improviseerimise ja omaloomingu näol

- oskab häälestada ja hooldada oma pilli

Lisategevused

-osalemine vaatleja ja esinejana pärimusmuusika üritustel, kontsertidel, kohtumistel traditsiooniliste pillimeistrite ja -mängijatega

- osalemine tantsuklubide töös tantsumuusika mängijana

- osalemine pärimusmuusika õpitubades ja õppelaagrites aktiivse osavõtjana Nõuded VII klassi lõpuks Õpilane:

- mängib 6-10-keelset kannelt heal tasemel, suudab kasutada nii katmis-, sega- kui sõrmitsemistehnikat

- oskab mängida tantsu saateks

- on omandanud varieerimisoskuse

- oskab kujundada meloodiaga sobivaid kaashääli, oskab kasutada niifunktsionaalharmoonilist kui modaalselt saadet

- oskab eristada erinevaid lugude tüüpe eesti pärimusmuusikaas, oskab eristada mõningaid piirkondlikke kandlemuusika stiile

RAHVAKANNEL

Üldiseloomustus

Peale väikekandle õpet on õpilasel võimalus alustada ka rahvakandle õppega.

Õppe eesmärgiks on teha tutvust rahvakandle väljendusvõimaluste ja põhiliste mänguvõtetega. Töö toimub pärimusmuusika traditsioonilise õppemeetodiga (kuulmisele, matkimisele ja mälule tuginev meetod). Saate kujundamise abil arendatakse harmooniataju.

Programm

-heli tekitamine rahvakandel, katmis- ja libistamistehnika

-käte koostöö ja koordineerimise harjutamine

-pärimusmuusika repertuaar, eelkõige tantsulood

-muusikalisi ja tehnilisi oskusi arendavate harjutused

-lihtsamad harmoonilise saate võtted, nende kõrval ka modaalse saate võtted. Burdoon, kaanon, ostinaatod, sekvents.

-pärimusliku varieerimise ja improviseerimise harjutamine

-pilli hooldus ja häälestamise harjutamine

-muusika kuulamine, nii elava esituse (õpetaja, pärimuslikud pillimehed) kui ka helisalvestuse, sealhulgas arhiivlindistuste kuulamine ning analüüs koos õpetajaga

Oskused

-õpilane koordineerib käte vahelist koosmängu

-erinevad mängutehnilised võtted: legato, staccato, küünelöök, triller. Kolmkõla ja selle pöörded, tertsiline kaashää l

-õpilane oskab summutada heli

-2- ja 3-löögilisele meetrumile vastavad saatevõtted

- harmoonia põhifunktsioonid ja modaalse muusikalise arenduse võtted
- pilli hooldamine ja häälestamine

Lisategevused

- osalemine pärimusmuusika õppelaagrites
- kontsertide külastamine ja arutelu õpetajaga
- tegutsevate pillimeeste külastamine ja nendega koos mängimine

Esinemiste kord

- hindelised ettemängud (kontserdivormis) toimuvad II ja III trimestri lõpus. Ettemängul esitatakse vähemalt kolm lugu, neist üks ansambli koosseisus
- ülesastumised üksikesinejana või ansambli koosseisus vähemalt kahel avalikul kontserdil õppeaasta jooksul - hindelisel lõpukontserdil esitab õpilane kuus lugu, neist kaks väikekandlel ja neli rahvakandlel. Kaks lugu mängitakse ansambli koosseisus või koos õpetajaga. Õpilane näitab oma oskusi solistina, ansambli liikmena ja tantsu saatjana. Lugude esituses peab kajastuma õpingute vältel omandatud mängutehnilised oskused, improviseerimise, varieerimise ja erinevate saatevõimaluste kasutamise oskus.

SOLFEDŽO ÜLDÕPPE AINEKAVA

Viru-Nigula valla muusikakoolis õpetatakse solfedžot süvaõppe ja üldõppe ainekavade alusel. Kahel esimesel õppeaastal õpivad kõik õppurid sama ainekava alusel (süvaõppe ainekava). Alates kolmandast õppeaastast toimub jagunemine.

Üldine eesmärk

Õpetuse eesmärgiks on arendada õpilastes sisemist kuulmist, intonatsiooni täpsust, lauluoskust, muusikalist kirjaoskust, analüüsivõimet.

Aine õpetamise käigus arendatakse järgmisi oskusi:

I Laulmine

1. Laulmiseks vajalikud algteadmised: hingamine, fraseerimine, intonatsiooni puhtus, väljendusrikkus.
2. Astmetaju arendamine.
3. Heliredelite laulmine: tervikuna, erinevates taktimõõtudes, rütmiseeritult, kaanonina.
4. Solfedžeerimine. Harjutuste laulmine sõnadega ja noodinimedega (tähtnimetused). Harjutuste transponeerimine. Tundmatu harjutuse laulmine. Taktiviipamise skeemid.
5. Mitmehäälsuse arendamine.

II Rütm

Rütmis liikumine. Rütmissilpide omandamine. Rütmiharjutused ühele ja kahele käele.

Rütmi koputamine koos taktiviipamisega. Ostinato rütmid laulusaatega.

Rütmikaanon. Lihtsamad rütmipartituurid.

III Suuline analüüs

Rütmianalüüs. Meloodiaanalüüs. Vormianalüüs. Laadi ja/või helistiku analüüs.

Intervallide analüüs. Akordide analüüs. Dünaamika analüüs.

IV Diktaat

Meloodiline diktaat. Rütmidiktaat. Mäludiktaat.

V Itaaliakeelsed oskussõnad

Tempode nimetused. Tempomuutused. Dünaamika. Heliteose iseloomu väljendavad sõnad.

Läbivõetud teemade süvendamine ja kinnistamine jätkub igal järgmisel õppeaastal kuni lõpuklassini.

NOOREM ASTE

I klass

PÕHIEESMÄRK: Rütmiõpetus. Laaditaju arendamine. Duur ja moll.

ÕPPESISU:

1) Meetrum ja rütm

Rõhulised ja rõhutud taktiosad. Takt ja taktijoon. Taktidesse jaotamine. Lõpujoon. Kordusmärk.

Taktimõõdud $2/4$, $3/4$, $4/4 = C$. Taktiviipamise skeemid. Noodivältused ja pausid:

tervenoot

tervepaus

poolnoot

poolpaus

veerandnoot

veerandpaus

kaheksandiknoot

kaheksandikpaus

kuueteistkümnendiknoot

kuueteistkümnendikpaus

Rütmid: "ta", "ti-ti"; "tiri-tiri"; "ti-tiri"; "tiri-ti"

Eeltakt

2) Noodikirja algteadmised

Noodijoonestik ja abijooned. Nootide asukohad noodijoonestikul. Noodivarte õigekiri.

Pauside kirjutamine. Viuli ja bassivõti. Nootide tähtnimed.

3) Helistikud

Laadid: duur ja moll. Astmed ja astmetaju arendamine.

Helistikud. Duurid C, F, G, D ja loomulikud mollid a, d, e. Tervetoon ja pooltoon. Paralleelhelistikud.

Toonika. I astme (toonika) kolmõla. Juhtheli.

Märgid: diees, bemoll ja bekaar.

Eakohased 1- ja 2-häälsed laulud, harjutused, kaanonid. Improvisatsioon. Meloodia ja rütmi arendusvõtted (kordamine, sekvents, varieerimine).

4) Diktaat

Suuline ja kirjalik mälu- ja rütmidiktaat. Pikkus 2-4 takti.

5) Tempo ja dünaamika mõiste

6) Muusikaline vorm

II klass

PÕHIEESMÄRK: Mollid kolm kuju - loomulik, harmooniline, meloodiline. Tutvumine intervallidega.

ÕPPESISU:

1) Rütm ja taktimõõt

Punkt noodi järel. Punkteeritud rütmid "tai-ri"; "ta-i-ti"

2) Helistikud

Kahe märgiga duurid ja mollid.

Mollid 3 kuju: loomulik, harmooniline, meloodiline.

Heliredeli ehitus. Tervetoon ja pooltoon. Püsivad ja püsimatud ehk ebapüsivad astmed. Püsimatute astmete lahendamine püsivatesse astmetesse. Lahendamise mõiste.

Tutvumine põhiaastmete (I, IV, V) kolmkõladega.

3) Intervallid

Tutvumine intervallidega.

Töö järgmiste intervallidega: p 1, p 8, p 5, p 4, s 3, v 3, s 2, v 2.

4) Diktaat

Lihtne suuline ja kirjalik diktaat duuris ja mollis kuni 4 takti.

Rütmidiktaat kuni 4 takti.

III klass

PÕHIEESMÄRK: lihtintervallid ja akordiõpetuse algus.

ÕPPESISU:

1) Teooria

Rütm ja taktimõõt: varem õpitu kordamine ja kinnistamine.

Helistikud: minoori kolm kuju; helistikud kolme märgini;

Intervallid: v 6, s 6, v 7, s 7; intervallide suurus toonides; ehitamine antud noodist üles ja alla.

Akordid: toonika kolmkõla pöörded.

2) Kuulamine

Õpitud intervallide eraldamine meloodiliselt ja harmooniliselt; duuri, loomuliku, harmoonilise ja meloodilise mulli heliredelid.

3) Diktaat

Suuline ja kirjalik meloodiline diktaat, neli takti; rütmidiktaat kuni neli takti.

4) Laulmine

Duuri ja mulli kolmkõla pööretega; duuri ja loomuliku, harmoonilise ning meloodilise mulli heliredel.

IV klass

PÕHIEESMÄRK: akordide ehitamine; toonika kolmkõla pööretega duuris ja mollis; põhikolmkõlad duuris ja mollis.

ÕPPESISU:

1) Teooria

Taktimõõt 3/8.

Helistikud: nelja märgiga mažoorid ja minoorid.

Intervallid, duuri ja mulli toonika kolmkõlade ehitamine ja pööramine.

Põhikolmkõlade ehitamine duuris ja mollis.

2) Kuulamine

Duuri ja mulli (kolm kuju) heliredelid; duuri ja mulli kolmkõlad.

3) Diktaat

Suuline ja kirjalik meloodiline diktaat (neli takti); rütmidiktaat (kuni neli takti).

4) Laulmine

Duuri ja molli kolmkõlad pööretega, duur heliredel ja molli kolm kuju (loomulik, harmooniline ja meloodiline)

Tasemetöö

Kirjalik osa:

1. Diktaat 4 takti (2/4 või 3/4 taktimõõdus) kuni kahe märgiga helistikes.
2. Rütmidiktaat 4 takti (2/4 või 3/4 taktimõõdus).
3. Intervallide ja akordide kuulamine. Valikus on lihtintervallid ning duur- ja mollkolmkõlad.
4. Intervallide määramine etteantud meloodia põhjal.
5. Heliredeli ehitamine (duur, loomulik või harmooniline moll), toonika kolmkõla ehitamine ja pööramine, põhikolmkõlade ehitamine.

Suuline osa:

1. Duuri või molli heliredeli, toonika kolmkõla pööretega ja/või põhikolmkõlade laulmine kuni kahe märgiga helistikes.
2. Varem õpitud harjutuse laulmine duuris.
3. Rütmiharjutuse koputamine (4 takti, 2/4 või 3/4 taktimõõdus).

VANEM ASTE

V klass

PÕHIEESMÄRK: dominantseptakord lahendusega.

ÕPPESISU:

1) Teooria

Rütm, taktimõõt: triool; 6/8 taktimõõt;

Helistikud: kuni viie märgiga duurid ja mollid;

Intervallid: lihtintervallide ehitamine antud noodist üles ja alla; v 7 lahendustega duuris (s 3) ja mollis (v 3); s 7 lahendusega p 8;

Akordid: D7 põhikujus duuris ja mollis; toonika kolmkõla pöörete ehitamine (duuris ja mollis); subdominandi ja dominandi kolmkõla pööramine duuris ja mollis;

2) Kuulamine

D7 lahendusega; v 7, s 7 lahendustega; kolmkõla ja pöörded duuris ja mollis.

3) Diktaat

2/4 või 3/4 taktimõõdus 4-8 takti duuris, 4 takti mollis.

4) Laulmine

Heliredelite ning jõukohaste harjutuste laulmine.

VI klass

PÕHIEESMÄRK: põhikolmkõlade pöörded duuris ja mollis.

ÕPPESISU:

1) Teooria

Rütm ja taktimõõt: taktimõõt 6/8; triool; süngoop.

Helistikud: 6 märgiga helistikud.

Intervallid.

Akordid: kõikide põhikolmkõlade pöörete ehitamine (duuris ja mollis).

2) Kuulamine

D7 lahendusega duuris ja mollis; duuri ja molli põhikolmkõlad ja nende pöörded; intervallid.

3) Diktaat

2/4 ja 3/4 taktimõõdus 8 takti.

4) Laulmine

D7 lahendusega duuris ja mollis; intervallid, jõukohased harjutused.

VII klass

PÕHIEESMÄRK: akordid VII astmelt

ÕPPESISU:

1) Teooria

Rütm ja taktimõõt: sünkoop; vahelduv taktimõõt.

Helistikud: 7 märgiga duurid ja mollid.

Intervallid.

2) Diktaat

2/4, 3/4 taktimõodus 8 takti; 4/4 taktimõodus 4 takti.

3) Laulmine

Rakendatakse kõike teoreetiliselt õpitut.

4) Nooditeksti analüüs õpitud helistikes.

Lõpueksam

Kirjalik osa:

1. Diktaat 2/4 või 3/4 taktimõodus kuni kahe märgiga helistikes (4-8 takti).

2. Rütmidiktaat meloodia põhjal (4 takti).

3. Intervallide määramine etteantud meloodia põhjal.

4. Helistiku määramine etteantud võtmemärkide põhjal, samas helistikus põhikolmkõlade ehitamine ja pööramine.

5. Intervallide ja akordide kuulamine. Valikus on lihtintervallid ning duur-ja mollkolmkõlad pööretega.

Suuline osa:

1. Duuri või mulli heliredeli, põhikolmkõlade ning dominantseptakordi laulmine kuni nelja märgiga helistikes.

2. Rütmiharjutuse koputamine (4 takti, 2/4, 3/4 või 4/4 taktimõodus).

3. Tundmatu harjutuse laulmine noodist või varem õpitud harjutuse laulmine.

ÜLDKLAVERI AINEKAVA

Üldine eesmärk

Õppetunni pikkus on 20 minutit ja tund toimub kord nädalas.

Üldklaverit õppides peaks õpilane viie õppeaasta jooksul selgeks saama esmased klaverimänguvõtted, noodilugemise oskuse nii viiuli- kui bassivõtmes ja võime mängida ansambelis või noodist mängida lihtsamaid laulu-, keel- ja puhkpillisaateid.

Igale õpilase õpetamisele lähenetakse individuaalselt, arvestades tema võimeid ja oskusi.

Õpetaja ülesanne on õpilasele lahti seletada teose sisu, ajastu (stiil) ja aidata selgeks õppida vajalikud tehnilised võtted teose esitamiseks. Õpetajal lasub suur vastutus õpilase loomingulise initsiatiivi ja iseseisva tööoskuse arendamise eest. Õigete harjumuste kujunemisel on eriline tähtsus just õpingute algetapil.

Õpilasele tutvustatakse eri karakteriga teoseid, juhitakse tähelepanu muusikalistele fraasidele, tempodele ja dünaamilistele nüanssidele.

Õpilastele, kellel on juba olemas eelnev klaverimängukogemus, võib anda suuremaid ülesandeid. Hästi edasijõudvate õpilastega võib katsetada ka improvisatsiooniharjutustega. Üks paremaid muusikalise mõtte aktiveerimise vorme on noodilugemine, mis võiks kuuluda õpilase igapäevaste harjutuste hulka.

Hindeline esinemine toimub üks kord õppeaastas, kevadel, kus esitatakse 1-2 pala. Kahe pala puhul võib ühe neist ansambelis ning vajadusel noodist.

Üldklaveri lõpetaja peaks saavutama pillimängus vähemalt teise klassi taseme süvõppe klaveri ainekava järgi.

I õppeaasta (III klass)

Õppeaasta eesmärgid:

Õige kehahoid, käte ja sõrmede asend mängimisel, oktavite nimetused. Esialgu piirdub repertuaar 1. oktavi nootide leidmise ja mängimisega. II poolaastal mänguulatus suureneb vähemalt väikese oktavi nootide võrra - tutvutakse bassivõtmega ning õpitakse selgeks bassivõtme nootide asukohad klaviatuuril. Esialgu mängitakse vaheldumisi parema ja vasaku käega, hiljem (II poolaastal) antakse juba palad kooskätega mängimiseks. Tähtis on ka võimalikult vara õppida kätt vabastama fraasi lõpus. See loob eelduse pingevabaks mänguks. Õppeaasta jooksul õpitakse erinevaid palasid.

II õppeaasta (IV klass)

Õppeaasta eesmärgid:

Jätkatakse I õppeaastal õpitud teadmiste ja oskuste rakendamisega klaverimängus. Eriti on need oskused vajalikud õpilastele, kelle põhipilliks on keelpill või puhkpill. Üldreeglina on neil ka veidi raskem, eriti alguses. Rohkem tähelepanu pööratakse kahe käe koosmängule.

Repertuaar valitakse õpilasele jõukohane, et ei kaoks huvi klaverimängu vastu.

Võimalusel tutvuda ka C-duur heliredeliga, kahe käega, lahku mängides (sest nii on õpilasel kergem alustada, kuna mõlema käe sõrmed mängivad samas järjestuses). Õppeaasta jooksul õpitakse erineva iseloomuga palasid.

Tasemenäited õppeaasta (noorema astme) lõpetamisel:

J. Haydn. Saksa tants nr 1 G-duur

M. Krutitski. Talvel

V. Ziring. Käokene

III õppeaasta (V klass)

Õppeaasta eesmärgid:

Jätkub töö mõlema käe iseseisva mänguuskuse saavutamise nimel. Veidi keerulisemaid rütmid, soovitatavalt ka pedaali. Soovitatavad on esimesed harjutused polüfooniliste elementidega (näiteks kaanon). Repertuaar on endiselt konkreetsele õpilasele võimetekohaselt valitud. Soovitatav on jätkata heliredeli mängimisega. Võimalusel proovida mängida C-duuri, nii otse kui lahku mängimisega, vähemalt ühe oktavi ulatuses. Samuti ka 3-häälsete akordid, eraldi ja koos kätega, rahulikus tempos.

IV õppeaasta (VI klass)

Õppeaasta eesmärgid:

IV õppeaastal tegeletakse rohkem viimistletud mänguuskuse kujundamisega, õpitakse kasutama pedaali, senisest enam pööratakse tähelepanu dünaamikale. Heliredelitest on soovitatav tutvuda moll heliredeliga (a-moll), otse, ühe oktavi ulatuses, koos kätega. Lisaks 3häälsed akordid koos kätega, rahulikus tempos. Siiski on heliredelite mängimine endiselt soovituslik.

Õppeaasta jooksul mängitakse erineva iseloomu ja tehnilisi võtteid nõudvaid palasid.

V õppeaasta (VII klass)

Õppeaasta eesmärgid:

Viimaseks õppeaastaks peaks õpilane oskama mängida noodist lihtsamaid klaveripalu ja klaverisaateid kasutades mõlemat kätt mängimisel, samuti vajadusel pedaali. Siiski on siin palju konkreetse õpilase arengust, tema eelnevast tööharjumusest ja võimetest. Õppeaasta jooksul mängitakse eriilmelisi palasid.

Tasemenäited õppeaasta (vanema astme) lõpetamisel:

P. Tšaikovski. op 39 Laste album: Nuku haigus

R. Schumann. Esimene kaotus

D. Šostakovič. Valss

MUUSIKALOO AINEKAVA

Õppesisu

Muusikalugu õpitakse Viru-Nigula valla muusikakoolis IV-VII klassini. Neljal õppeaastal antakse ülevaade muusika arengust muinasajast meie sajandini. Igast ajastust valitakse välja tuntumad heliloojad, kelle teosed on ajaproovile vastu pidanud. Õpitakse üldteadmisi muusika ülesehitusest, sümfooniaorkestris kasutatavatest pillidest, tähtsamatest vokaal- ja instrumentaalmuusika vormidest ning hääleliikidest. Õppematerjali jaotamine õppeaastate kaupa on paindlik ja võib veidi muutuda (sõltudes reaalsete õppetundide arvust ning õpilaste osavõtust tundides). Põhiline eesmärk on õpetada lapsi kuulama klassikalist muusikat ning julgustada külastama süvamuusika kontserte.

IV õppeaasta

Mis on muusika? Muusika väljendusvahendid.

Kes loovad muusikat? Näiteid heliloojatest.

Kes esitavad muusikat? Näiteid interpreetidest.

Instrumentaalmuusika. Sümfooniaorkester. Sümfooniaorkestri pillid.

Dirigent. Tuntumaid dirigente. Partituur.

Orel ja klaver.

Vokaalmuusika. Hääleliigid (mees- ja naishääled). Kooriliigid. Tuntumaid koorijuhte. Teatrimuusika.

Ooper. Operett. Ballett. Muusikal. Muusika sõnalavastusele.

V õppeaasta

Muinasaja muusika. Vana-Kreeka muusika.

Keskaeg. Gregooriuse laul. Varajane mitmehäälsus. Organum. Motett. Rüütli laul.

Renessanss. Madrigal. Orlandus Lassus, Giovanni Pierluigi da Palestrina. Vanaaegsed pillid.

Barokk. Kontsertstiil. Ooperi sünd. Sonaat. Süit. Soolokontsert. Concerto grosso. G.Fr. Händel, J.S.Bach.

Klassitsism. W.A.Mozart, J.Haydn, L.van Beethoven. Sümfoonia- ja sonaadižanri ning instrumentaalkontserdi väljakujunemise aeg.

VI õppeaasta

Romantism. Omavahel läbipõimunud kunstiilid - muusika, kirjandus ja maalikunst. Nende kunstiilikide tuntumad esindajad.

Heliloojad F.Schubertist J.Brahmsini. Ooperiheliloojad G.Verdi ja R.Wagner.

Vene muusika. Rahvalaulust M.Glinkani. N.Rimski-Korsakov, M.Mussorgski, P.I.Tšaikovski, S.Prokofjev.

VII õppeaasta

Eesti rahvamuusikast. Rahvapillid. Rahvatantsud. Laulupidude traditsioon. Kuulsamad dirigendid ja koorijuhid.

Eesti heliloojad läbi aegade. Esimesed asjaarmastajad-heliloojad. Esimesed kutselised heliloojad (Miina Härmast Arvo Pär dini). Kaasaegseid heliloojaid (H.Tulve, E.-S.Tüür, P.Uusberg jt.)

Läti, Leedu, Soome, Rootsi ja Norra rahvamuusikast. A.Kalninš. M.Ciurlionis. J.Sibelius. H.Alfven. E.Grieg.

KANDLE KOOSMUSITSEERIMISE AINEKAVA

ÜLDÖPE

Üldine eesmärk

Koosmusitseerimine on pilliõpetuse väljund mänguoskusega õpilasele alates III ja lõpetades VII klassi õpilastega. Koosmusitseerimisega võib alustada ka varem, sõltuvalt õpilase arengust ja tehniliste oskuste õppimisvõimest. Arvestades Viru-Nigula valla muusikakooli võimalusi saavad õpilased mängida erinevates koosseisudes.

Koosmusitseerimise tundides saab kasutada kõike põhipillitundides õpitut tehnikaid, kusjuures sõltub iga õpilase võimekusest ja juba omandatud oskustest. Koosmusitseerimise aine aitab komplekselt omandada paremini noodilugemisoskust, aitab kaasa täpse rütmi tunnetamisele, mängu tehnilise teostuse korrektsusele ja kaasõpilase muusikalise väljenduslikkuse mõistmisele. Koosmusitseerimine baseerub põhiliselt kolme- ja enamahääsetes koosseisudes, nende puudumisel duetis mõne teise sobiva pilliga. Koosmusitseerimise arendamine vanemas astmes on eriti oluline, kuna see annab algoskused mängida orkestrites ja ansamblites ka pärast muusikakooli lõpetamist.

Koosmusitseerimise aines on üks hindeline esinemine õppeaasta jooksul, tavaliselt II semestril.

I ja II õppeaasta (III-IV klass)

Õpilane on omandanud juba mõningaid teadmisi ja oskusi pillimängus. Algselt võib mängida õpilane koos õpetajaga, kuna õpetaja on suureks toetuseks ja abiks. Koosmäng nõuab õpilastelt üksteise kuulamist, tähelepanu.

Igal trimestril on soovitatav ära õppida 1-2 ansamblipala.

- Hindeline esinemine on (I või II semestril) vähemalt ühe palaga.

III ja IV õppeaasta (V-VI klass)

Õpilastel on olemas juba algteadmised ja mõningane kindlustunne ansamblimängus ja erinevates stiilides, tehnikates. Õpilaste arenguks on soovitatav mängida raskemate rütmidega ja erinevate žanritega lugusid.

Igas trimestris on soovitatav õppida 1-2 pala.

- Hindeline esinemine (I või II semestril) vähemalt ühe palaga.

V õppeaasta (VII klass)

Reeglina meeldib õpilastele ansamblis mäng ning see on motiveeriv tegevus. Tegeletakse ka palade viimistlemise ning esituse küpsusega.

Igas semestril on soovitatav õppida 1-2 pala.

- Hindeline esinemine on (I või II semestril) vähemalt ühe palaga võiesitatakse 1 ansamblipala eksami osana.